N^er 1. 2 Października.

Rok 1828. Czwartek.

GONIEC KRAKOWSKI,

DZIENNIK POLITYCZNY, HISTORYCZNY i LITERACKI.

Dziennik ten wychodzi 3 razy w tydzień, to jest co Wtorek, Czwartek i Sobotę o godzinie 5 wieczór, w Krakowie w drukarni wydawców braci *Gieszkowskich.* Prenumerata kwartalna kosztuje Zp. 6 gr. 15. w mieyscu, pojedynczy numer gr. 6. w Królestwie Polskim z Pocztą Zp. 10.

REDAKCYA DO CZYTELNIKÓW.

Puszczając się w tak trudny zawód, jakim jest w obecnych czasach wydawanie dziennika polityczno-literackiego, gdzie gust i oświecenie do tego stopnia doszły, że już teraz nie sama nowość stanowi całą jego zaletę; niepodobna nieuczuć troche obawy. —

Swiatły czytelnik, oswojony z wzorowemi dziely krajowey i zagraniczney literatury, wyższey dziś szuka przyjemności w pismach tego rodzaju, nad pospolite opowiadanie zaszłych w świecie wydarzeń;— w nowych płodach pisarstwa, zaymuje go świeżość i gładkość stylu, ukształcenie oyczystego języka;—słowem żąda on tey piękney, nie wyszukaney, jasney i czystey wymowy, jakiey nam dowcipny Pope w wierszu swoim o krytyce, nieodzowne wskazał prawidła:

Piękna wymowa, na wzór jutrzenki promienia,
Wszelkie zioci przedmioty, żadnego niezmienia;
Wyraz jest ubiór myśli, który zdaniem mojem,
Tym będzie przyzwoitszy, im właściwszym krojem;
Myśl podła, choć słów hucznych przybierze naywięcey,
Podobna do prostaka w purpurze xiążęcey.

Takich istotnie zasad powinno się dziś trzymać pismo peryodyczne, mające obszernieysze widoki nad osnowę prostey gazety. —

Czy usiłowania Redakcyi, potrafią odpowiedzieć jey chęciom? czy praca jey zjedna sobie oklask publiczny?— Roz-

strzygnienie tey wątpliwości, bezstronnych i oświeconych czytelników jest udziałem. Wszakże wzgląd na życzliwe zamiary, sprawienia Jm niekiedy miłey rozrywki, jeżeli odmówi pochwały, przynaymniey uchybieniom pobłaży.—

RYS HISTORYCZNY POŁOŻENIA EUROPY,

OD BITWY NAWARYNSKIEY 20 PAŹDZIERNIKA 1827.-- DO PRZEYŚCIA WOYSK ROSSYJSKICH ZA DUNAY 8 CZERWCA 1828.

Woyna siedmioletnia Grecyi, z niesłychaną wytrwałością i poświęceniem się, przeciwko Porcie ottomańskiey wiedziona;- upadek i ostatnia niedola zagrażające pierwszey; zwróciły uwagę mocarzy chrześcijańskich, i traktat 6 Lipca 1827 pomiędzy Rossyą, Angliją i Francyą w Londynie podpisany, stał się rękoymią jey ocalenia. Niebawem połączone eskadry potężnych trzech sprzymierzeńców, zebrały się na morzu śródziemnem, i pogroziły ogromney flocie tureckiey, przeznaczoney na zadanie ostatniego ciosu znękanym Grekom. Niepodobieństwo skłonienia Porty w drodze pojednawczey do przyjęcia warunków tey umowy, zaczepne poruszenie kapudana, przyśpieszyły pamiętną bitwę pod *Nawarynem*, w którey trzy pomienione eskadry dwa kroć liczniejszą potęgę morską Osmanów w kilku godzinach zniweczyły.

Klęska tak straszna i razem nieprzewidziana, zamiast pohamować niebaczny upór Muhameda, rozjątrzyła bardziey gniew jego; gniew ten, w zapalczywey odezwie, do wszystkich władz swego państwa wydaney, krzywdzącemi przeciwko Rossyi napełnioney skargami, na samę tylko Rossyą wyzionął. Obrażona, chwyciła oręż;- i za całą odpowiedź przesłała dumney Porcie *deklaracyą* woyny!--- 200,000 Rossyan, przeszło niezwłocznie Prut i Dunay.

Tym czasem uratowana Grecya, pierwszy raz na swoim horyzoncie uyrzała rozpraszające się zwolna chmury zniszczenia. Na czele rządu jey, stanął mąż, posiadający szacunek Europy i zaufanie monarchów. Hrabia *Capo d'Istrias*, jak tylko objął ster rządu, znikła zaraz niezgoda Greków, podniecona ohydną żądzą zysków i niezasłużonych dostojeństw; z chwilą przybycia Prezydenta, sprawdziły się zaręczania cnotliwego Eynarda: że garstka fałszywych patryotów, którzy pod płaszczykiem wybawienia oyczyzny, panami jey zostać pragnęli, żadnego niemiała związku z ogólnym duchem narodu, wzdychającego jedynie do niepodległości i pokoju.

Zaprowadzony porządek wewnątrz kraju, karność w woysku, oszczędność w administracyi, wsparte pieniężnym zasiłkiem trzech dobroczynnych Mocarzy; położyły tamę rozbojom, gwałtom, niedostatkowi powszechnemu, i wstrzymały mordercze postępy Jbrahima; który właśnie tey chwili, zmuszony jest opuścić klassyczną ziemię Greków, krwią tylu niewinnych ofiar srogości swojey zrumienioną.

Zaszłe wypadki w innych państwach, czynią ten okres czasu, równie ważnym i zaymującym. Używanie dobrodzieystw powszechnego pokoju i porządku politycznego, nie wszystkim było wspólne. Zaledwie uśmierzony rokosz konstytucyjnego stronnictwa, pozwolił odetchnąć Hiszpanii z ciężarów i klęsk woyny domowey; niebawem tak nazwani karliści, w parowach górzystey Katalonii usadowieni, podnieśli oręż buntowniczy przeciw Ferdynandowi VII, żądając przywrócenia *Inkwizycyi*. Stronnictwo to, aczkolwiek mnogie i zuchwałe, użyciem z strony rządu surowych i dorażnych środków, z oszczędzeniem rozlewu krwi, pokonane i zniszczone zostało.

Niemniey burzliwe zdarzenia dotknęły Portugaliją. W kilka miesięcy po uśmierzeniu przeciwników zaprowadzonego składu rzeczy w tym kraju przez prawego monarchę; infant Don Miguel powołany do *regencyi* państwa, przybywa do Lizbony, i w iedney chwili, odmienia postać rzeczy. Rozwiązuje zgromadzonych kortezów, jedną stanowczą bitwą gromi stronników brata swego, zwołuje dawne stany, i ogłasza się królem. Zdziwiena Europa tak śmiałem korzystaniem z okoliczności, ciekawie dziś wygląda rozwiązania, tego politycznego wypadku. Żadne dotąd mocarstwo nieuznalo jeszcze Don Miguela; wszystko zdaje się bydź zawieszonem, aż do nadeyścia oświadczenia cesarza brazyliyskiego.

Zgon Kaninga pociągnął wnet za sobą zupełną zmianę całego ministerstwa Wielkiey Brytanii. Lord Goderich, nie uznał się bydź dość silnym do piastowania dostoyności pierwszego jey ministra; krol powierzył ten urząd Xięciu Welingtonowi, a tak zaraz stronnictwo *whigów* ustąpiło mieysca *torrysom*. Lecz próżną była obawa, iż ten ważny wypadek zachwiać zdoła obecne położenie stosunków politycznych Europy; dotąd przynaymniey nie widać do tego podobieństwa: Anglija dopełnia święcie warunków traktatu londyńskiego; bandera jey na morzu śródziemnem, ciągle obok rossyjskiey i francuzkiey powiewa.

Francya kwitnie. -- Mądrość Karola X. uśmierzyła ducha jey wewnętrznych niesnasek i zawiści. Zmiana ministrów, pojednanie stronnictw w izbie deputowanych, powiększenie potęgi morskiey i lądowey, zabezpieczenie swobód, polepszenie systematu edukacyi publiczney, dzielem są tego monarchy i epoką odrodzenia się Francyi; obecna zaś wyprawa tulońska, świeżym staje się dowodem niezłomności przymierza.

Zpowodu zaślubin królewny Maryanny córki króla niderlandzkiego, z byłym królewiczem szwedzkim; miały zayść dyplomatyczne zapytania ze strony dworu sztokolmskiego; gdy jednak ta pogłoska niema żadney cechy urzędowości, wątpić należy, aby z tego powodu miało przyjśdź do jakich nieporozumień.

Jnne państwa europeyskie, są nader spokoynemi tego czesnych zdarzeń widzami.

BULETYN

NOWOŚCI POLITYCZNYCH.

ROSSYA. Twierdza Warna tak ściśle jest oblężona, iż podług ostatnich wiadomości nadeszłych do Odessy, z okrętu admiralskiego Paryż pod d. 10 Września, bateryę rossyiskie zmusiły do milczenia 4 bastyony nieprzyjacielskie, zmienione w stosy gruzów;--- wszystko zapowiada, prędki i pomyślny koniec tego oblężenia. N. Cesarz Mikołay, którego główna kwatera, znayduie się tymczasowo na pokładzie rzeczonego okrętu, używa naypożądańszego stanu zdrowia;-- każdego ranku, przybywa do obozu pod Warną i rozpoznaje roboty oblężnicze. -- Pod Szumlą nic daley ważnego niezaszło;-- głowna kwatera drugiego woyska, dla niedostatku furażów, ma zamiar przenieść się do *Jenibazaru.* --- Korpus 4000 turków, uderzył 9 Września na *Prawodi*, gdzie dowodzi obecnie jenerał Xiąże Madatów;--- nieprzyiaciel ze stratą został odpędzony;--- nazaiutrz Xiąże puścił się za nim w pogoń. -- Brygada strzelców pieszych gwardyi, (dowodzoney przez W. Xięcia Michała pod Warną) poszła 10 Września dla wsparcia na lewym brzegu jeziora *Dewno* oddziału woyska, który odebrał rozkaz, odciąć osadzie warneńskiey drogę wiodącą do Burgas.

TURCYA. Listy ze Smirny pod d. 23 Sierpnia donoszą, że postęp jene-

rala Paszkiewicza w Azyi, przybiera postać zatrważaiącą dla Porty; plany iego są bardzo ważne i w tym celu ma ieszcze 25000 świeżego woyska otrzymać ku pomocy. (*Odessa* 2 *Września*) Osada Warny mimo uporczywey obrony, miała iuż prosić o pozwolenie wysiania gońca do Konstantynopola, z doniesieniem Sułtanowi, o swoim przykrym stanie, dla otrzymania stosownych w tey mierze rozkazów; na co jey miano zezwolić bezodwłocznie.

Listy z *Macca* do Londynu nadeszłe zapewniaią, że Arabowie z nad morza czerwonego, maia zamiar wybić się teraz z pod jarzma Turcyi.

PORTUGALLIA i BRAZYLIA. Król francuzki, nieprzyiął własnoręcznego listu D. Miguela, w którym oznaymuje, że iedynie z woli narodu przyiął koronę portugalską. --- (*Lizbona* 7 *Września.*) Wyspa Madeira poddała się woysku Don Miguela 21 Sierpnia. po dwudniowym bardzo słabym oporze, w którym tylko ieden człowiek zabity i ieden raniony został. --- Młoda królowa portugalska, przybyła do Gibraltaru, 4 Września, na fregacie *Imperatrice* w 59 dniach z Brazylii; przyięta z rozkazu króla angielskiego z wszelkiemi honorami, należącemi osobie koronowaney. Wiadomość ta, przerwała zaraz w Lizbonie radosne okrzyki Miguelistów z powodu wzięcia Madeiry, i pogrążyła wszystkich w trwodze.

ANGLIA. Lord Melwill obiął nakoniec urząd wielkiego admirała po Xięciu Klarencyi, który wedle nayświeższych doniesień z Londynu pod d. 20 września, złożył tę dostoyność z powodu nieporozumień z xięciem Wellingtonem. --- Rozchodzi się pogłoska o nowey odmianie w ministerstwie, niebawem nastąpić maiącey. --- W Gibraltarze 5 Września pokazała się okropna zaraza febry żółciowey; --- Hiszpanie przecięli zaraz zwiazki z tem miastem do koła; kto może uchodzi z tamtąd; trwoga doszła do naywyższego stopnia.

FRANCYA. Pierwsza wyprawa tulońska wylądowała w zatoce Kalamaty pod Petalo 29 sierpnia; --- woysko zaraz wysiadło na ląd i od mieszkańców zbiegaiących się zewsząd, z niesłychaną radością i okrzykami przyjęte. --- (*Paryż* 20 *Września.*) Trzecia wyprawa tulońska, która ma wyiść z końcem września, będzie dwa razy większa od obu poprzedzaiących.

AMERYKA POŁUDNIOWA. Woyna wybuchła niespodzianie, pomiędzy rzeczązpospolitą Peru i Kolumbiią. Listy z Kartagieny z d. 11 i 26 lipca do Paryża nadeszłe, donoszą, że woysko peruwiiańskie bez żadnego wypowiedzenia wkroczyło na ziemię Kolumbii. Natychmiast Boliwar wydał w d. 3 lipca odezwę do narodu, w którey przywodząc niegodziwe postępowanie rządu Peruwian, gwałcącego prawa narodów i przyiaźni sąsiedzkiey, wzywa swoich do broni, dla pomszczenia krzywd i obelg oyczyzny.

Z innych stron biegaią znowu pogłoski, że Boliwar ma zostać cesarzem trzech połączonych rzeczypospolitych, Boliwii, Peru i Kolumbii; --- miasto Lima stolicą rzeczonego cesarstwa iest mianowane.

ROZMAITOŚCI.

W Szwecyi zwołany został seym do Sztokolmu na dzień 4 Listopada. --- Dway Anglicy J. Doyle i Joung uwięzieni w Lizbonie z rozkazu D. Miguela, uzyskali nakoniec wolność, z warunkiem opuszczenia natychmiast kraju. --- Smieszna wiadomość, puszczona przez niektóre gazety, iakoby D. Miguel wydać chciał woynę Francyi, nie zasługnie na wspomnienie. -- Król Niderlandów, zwinął półki szwaycarskie w służbie swoiey, jako niepotrzebne a kosztowne.

TEATR NARODOWY.

1 *Dziś na otwarcie kursu zimowego, melodrama:* PRECIOZA.